

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ · УРОК 89

Практичне заняття. Злочини комуністичного режиму. Уроки для України сьогодні.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Злочини комуністичного режиму в Україні мали різні форми — масові репресії, штучний голод, депортації, переслідування інакодумців, придушення релігійних і національних прав, цензуру та приховування небезпечної інформації. Практичне заняття вчить пов'язувати факт, механізм репресії, наслідок і історичний урок.

- узагальнити приклади репресивної політики комуністичного режиму
- розрізняти вид злочину, механізм його здійснення та наслідки
- пояснити значення історичної пам'яті й прав людини
- сформулювати уроки минулого для демократичної України

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Голодомор 1932–1933 рр.	Насильницькі хлібозаготівлі, вилучення продовольства, репресивні заходи й обмеження пересування населення призвели до масової смертності.
Великий терор	Масові арешти, сфабриковані справи, розстріли та ув'язнення використовувалися для знищення реальних і уявних противників режиму.
Депортації	Радянська влада застосовувала примусове виселення цілих груп населення. Одним із найвідоміших прикладів стала депортація кримських татар 1944 р.
Західна Україна після війни	Радянізація супроводжувалася колективізацією, виселеннями, боротьбою проти ОУН і УПА та ліквідацією легальної структури УГКЦ.
Переслідування інакодумців	У 1960–1980-х рр. дисидентів карали ув'язненням, засланням, звільненням з роботи, цензурою та примусовою психіатрією.
Русифікація й цензура	Державна мовна та культурна політика звужувала сферу української мови, а цензура обмежувала доступ до історичної правди й вільної творчості.
Чорнобиль 1986 р.	Приховування масштабу аварії показало небезпеку державної інформаційної монополії та відсутності громадського контролю.
Урок для демократії	Права людини, верховенство права, свобода слова, політичний плюралізм, незалежні медіа та доступ до архівів є запобіжниками повторення тоталітарних практик.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
1932–1933	Голодомор
1937–1938	Наймасштабніший етап Великого терору
18.05.1944	Початок депортації кримських татар
1946	Львівський псевдособор і ліквідація легальної структури УГКЦ
1965 і 1972	Великі хвилі арештів української інтелігенції та дисидентів
26.04.1986	Чорнобильська катастрофа

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
тоталітаризм	політичний режим із всеохопним контролем держави над суспільством і придушенням опозиції
репресії	каральні заходи держави проти людей або груп
депортація	примусове виселення населення з місця проживання
цензура	державний контроль за поширенням інформації
історична пам'ять	суспільне збереження та осмислення знань про минуле
верховенство права	принцип, за якого влада й громадяни підпорядковуються праву

4. Постаті та організації

- жертви політичних репресій
- кримські татари
- українські дисиденти
- УГКЦ
- правозахисники
- органи радянської державної безпеки

5. Причина → подія → наслідок

Монополія влади, відсутність незалежного суду, вільної преси та реальної політичної конкуренції

Репресії, голод, депортації, цензура, переслідування й приховування інформації

Масові людські втрати та необхідність захищати права людини й демократичні інститути

Підсумок уроку

Вивчення злочинів комуністичного режиму потрібне не лише для знання минулого. Воно допомагає зрозуміти цінність прав людини, політичної конкуренції, незалежного суду, свободи слова та відповідальності державної влади перед громадянами.